

Зміст

Вступ.....	4
Розділ I Теоретичні основи програмно-цільового управління.....	5
Розділ II. Реалізація проекту «Обдарована молодь».....	22
2.1.Розробка проекту та плану її реалізації.....	22
2.2. Науково-практичний семінар в контексті проектної технології.....	28
2.3. Авторські розвивальні програми	40
Висновки	53
Література	54
Додатки	



Вступ

Програмно-цільовий підхід та проектна технологія як ефективний інструмент управління розвивається дуже стрімко. Останнім часом він привернув увагу освітян.

Автори ініціюють процеси запровадження здобутків світового менеджменту до управління розвитком навчальних закладів в Україні. Вважаємо, що розвиток та ефективність можливі за рахунок інноваційних змін.

Цей посібник є спробою узагальнити наявні науково-методичні матеріали з питання програмно-цільового управління навчальним закладом. Він містить широку панораму точок зору таких авторів, як Майкл Армстронг, Джон Брайтон, В.С. Лазарєв, В.М. Лізінський, С.В. Потапов, М.Б. Шифрін, О.І. Мармаза.

У першому розділі «Теоретичні основи програмно-цільового управління» викладено матеріал про елементи, класифікацію, принципи, форми проектів; описано функції керівника та вимоги до нього у процесі проектування, відображено рівні цільового управління.

У другому розділі «Реалізація проекту «Обдарована молодь» представлено практичні матеріали.



Розділ I Теоретичні основи програмно-цільового управління.

Підхід до управління за цілями відомий ще з часів Аристотеля: «Благо за всіх обставин залежить від дотримання двох умов: одна з них — правильне з'ясування завдання та кінцевої мети всякого роду діяльності; друга — пошук всякого роду засобів, що ведуть до кінцевої мети».

Цей підхід відпрацьований та перевірений на ефективність в управлінні виробничою сферою. Проте в управлінні педагогічними системами він почав впроваджуватись лише у 90-ті роки. Саме цей період в управлінні позначився переходом від адміністративно-функціонального підходу до цільового.

Для адміністративно-функціонального підходу характерні такі вимоги та критерії, як: сформованість матеріально-технічної бази, кадрове забезпечення, рівень успішності школярів, кількість вчителів-методистів, відмінників освіти, кількість учнів — переможців олімпіад, вступників до вузів тощо. Для цільового підходу ці показники, безумовно, є теж важливими, але не самоцільовими. Для цільового підходу головне, щоб досягалась мета, що сформульована в колективі, яка спрямована на розв'язування актуальних проблем закладу освіти, яка виражає спільне прагнення та передбачає досягнення прогнозованих результатів.

Цільове управління містить декілька рівнів, що пов'язані між собою:

визначення місії (призначення), формулювання генеральної мети;

декомпозиція мети;

вимірювання результатів.

Місія відображає спільні цінності та погляди, пов'язана з культурою школи, визначається" та підтримується усім колективом. Вона характеризується сукупністю переконань, цілей, стосунків, форм та методів діяльності. На підставі місії

формулюється глобальна (генеральна, стратегічна) мета розвитку установи.

Мета — це запрограмований результат. Обов'язковими вимогами до неї є:

подільність на цілі;

конкретність її складових;

вимірюваність.

Декомпозиція мети — це процес розчленування, поділу стратегічної мети на складові. Основні умови до цього процесу: щоб у сумі реалізації кожен наступний рівень давав попередній *{його реалізацію}*; вимірюваність.

Основні засоби вимірювання - факторно-критеріальний підхід та інші методи аналізу та обробки інформації, а саме:

теоретичні (*дедукція, індукція, абстрагування, синтез, узагальнення, моделювання та ін.*); практичні (*спостереження, бесіди, анкетування, ранжування, тестування, контрольні роботи, зрізи знань тощо*); методи математичної статистики.

У 60-ті роки на Заході виникло **програмне управління** як реакція на недосконалість розробки перспективних планів.

Сутність цього підходу полягає в тому, щоб підходити до планування стратегій розвитку як цілісної системи дій.

Програми повинні були дати відповіді на три питання:

«Що є зараз?» — вихідний стан системи.

«Чого ми хочемо досягти у майбутньому?» — моделювання образу майбутнього.

«Як це зробити?» — побудова плану дій щодо переходу від теперішнього стану до майбутнього.

Поєднання двох підходів (*цільового та програмного*) дає новий ефективний вид програмно-цільового управління, сутність якого полягає у досягненні стратегічних завдань через відповідні цільові програми розвитку. Програмно-цільове управління забезпечує пріоритет першочергових цілей і завдань, орієнтує на комплексний підхід у використанні ресурсів (*кадри, час, фінанси і т. д.*) та досягнення

максимально значущих кінцевих результатів.

Останнім часом в освіті швидко розповсюджується технологія **проектування**, яка дозволяє реалізувати стратегії та робить управління програмно-цільовим.

Першооснова проектів — сфера виробництва, будівництва, архітектури. Потім проекти захопили і соціальні сфери, де об'єктами стали організації з їх структурою, персоналом, цілями, культурою та стосунками. Проблема проектування систем внутрішньошкільного управління висунута реаліями життя, серед яких головними є: необхідність швидко пристосовуватись до зовнішніх змін і виживати; забезпечення оптимального функціонування та розвитку закладу освіти; постійна потреба пошуку резервів та ідей оновлення усіх його систем.

Щоб розв'язати ці та багато інших питань, управління повинно бути якісним. Проте реалії засвідчують, що система управління має серйозні недоліки: відсутня цільова основа системи; управління недостатньо орієнтоване на розвиток координаційних та комунікативних зв'язків; воно недостатньо враховує особливості та потреби шкільного середовища; ідеї гуманізації та демократизації мають здебільшого декларативний характер; про модернізацію управління більше розмов, ніж конкретних справ, бо не визначено технологій та методів якісних змін та ін. Якісну зміну системи управління можна реалізувати декількома шляхами: через вплив вищих органів; через розвиток власних традицій та практики: через впровадження передового управлінського досвіду; через тиск знизу, тобто через природний розвиток управління, що зумовлюється розвитком школи. Але є більш продуктивний шлях — проектування. Саме проектування передбачає усвідомлені, системні та радикальні зміни. Воно не відкидає досвід керівника і традиції закладу, вбирає наявні кращі управлінські взірці та технології, базується на глибокому науковому підґрунті.

*Поняття «проект» (від латинського *proeici* — кидання вперед)*

має кілька значень: розроблений план споруди, виготовлення, реконструкції чогось; попередній текст документа, задум чогось; певна форма організації великих та відносно самостійних починань; форма побудови цілеспрямованої діяльності.

Існує багато визначень поняття «проект».

Проект — це будь-яка робота, виконана «від щирого серця», яка має певну цільову настанову.

У. Кільпатрик

Проект — це задум, план, прообраз певного об'єкта; сукупність документів і розрахунків, необхідних для його створення.

Советский энциклопедический словарь

Проект — це систематична форма організації діяльності у взаємозв'язку її теоретичних і практичних аспектів.

С. Кримський

Проект — послідовність взаємопов'язаних подій, які відбуваються впродовж встановленого обмеженого проміжку часу та спрямовані на досягнення неповторного і водночас певного результату.

Ф. Бегьюлі

Проект — форма побудови цілеспрямованої діяльності.

А. Моїсєєв

Проект — це завдання, виконані в природних умовах.

С. Стефенсон

Проект — це прототип, прообраз передбачуваного або можливого об'єкта, стану.

Большая советская энциклопедия

Проект — це комплекс пошукових, дослідницьких, графічних та

інших видів робіт, виконаних з метою практичного або теоретичного розв'язання значущої проблеми.

Є. Полат

Проект — це організація й виконання певного цільового конкретного навчально-виробничого завдання.

Л. Архангельский

Проект — це інноваційна форма організації освітнього середовища, в основі якої лежить комплексний характер діяльності тимчасового колективу спеціалістів в умовах активної взаємодії з навколишнім середовищем.

Л. Ващенко

Проект — це задуманий план дій.

Глумачний словник української мови

Проект — це комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певної мети протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях.

С. Москвін

Проект передбачає активну й мотивовану участь школяра в процесі його виконання.

Вудхел

Проект — це досить тривала і послідовна діяльність, виконувана для досягнення реальної мети та розв'язання життєвої проблеми.

Р. Уоткінс

Проектом (від лат. *projectus* — викинутий уперед) називають реалістичний задум бажаного майбутнього.

Л.Переверзев

Проект — задум, план.

С. Ожегов

Проект являє собою дію, виконувану в природних умовах, яка містить вирішення порівняно складного завдання.

Хартерс

Проект — це Ідея, якою суб'єкт розпоряджається як своєю думкою. Проект як проблема означає ситуацію творчості, в якій людина перестає бути власником ідеї, щоб отримати шанс наштотхнутися на щось нове, здивуватися, виявити його у своїй творчості.

Энциклопедический словарь

Проект — це цільовий акт діяльності, в основу якого покладено інтереси людини.

О. Пометун

Проект — сукупність певних дій, документів, попередніх текстів; задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду теоретичних продуктів.

Є. Полат

Проаналізувавши всі поняття, я прийшла до висновку, що метод проектів — це педагогічна технологія, яка містить сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

Проекти повинні враховувати велику кількість параметрів, мінливість та динамізм організацій, велику залежність від суб'єктів і технології впровадження, вплив інших зовнішніх систем. *Проектування* — це спеціальна, концептуально обумовлена та технологічно забезпечена діяльність щодо створення образу бажаної у майбутньому системи. Проектування внутрішньошкільного

упрааііння означає побудову цілісних систем управління. Таким чином, в упраатінні з'явилася нова технологія управління проектами, яка спирається на проекти як результати і форми сумісної діяльності людей.

Спостерігається взаємозв'язок понять: проектування, планування, прогнозування, моделювання. Планування передбачає визначення цілей, задач та змісту поточної діяльності певної організації.

Проектування передбачає розробку нової моделі діяльності відповідно з новими цілями, задачами та змістом. Прогнозування — це система передбачуваних, очікуваних результатів.

Проектування спирається на передбачування, прогнози для визначення шляхів та засобів їхнього досягнення. Моделювання — розробка певної моделі діяльності шляхом аналізу альтернативних та вибору оптимальної. Проектування вміщує в собі моделювання як складову частину роботи над проектом.

Таким чином, проектування передбачає розробку основних напрямів, умов, концепцій, моделей, засобів, змісту діяльності.

Проектувати можна системи та процеси, які протікають у цих системах. Наприклад, проект системи додаткової освіти (*мета, завдання, принципи, структура, кадри, навчально-методичне та фінансове забезпечення, управління*) та проект процесу навчання (*програми навчальних дисциплін, організація навчального процесу, стосунки між учасниками навчально-виховного процесу і т. д.*).

Управління проектами відокремилось у самостійну сферу професіональної діяльності, навчальнудисципліну, отримало визнання як методологія стратегічного менеджменту.

Програмно-цільове управління можна представити як інтефацію цілей, задач та відповідних кроків проектування.

Проектування конкретної системи управління має вміщувати такі елементи:

Місце і значення даної системи в загальній системі управління (*організації*).

Системні властивості даної системи, її функціональні

можливості.

Основні компоненти системи.

Суб'єкти системи.

Ціннісно-нормативний компонент (*система цінностей, принципів*).

Місія, спрямованість, цілі.

Результативний компонент (*продукти, кінцеві результати*).

Змістовний компонент (*зміст діяльності*).

Технологічний компонент (*методи, засоби діяльності*).

Організаційний компонент (*організаційна структура, форми організації*).

Ресурсний компонент (*ресурси, їх забезпечення*).

Умови діяльності.

Прогностичний компонент (*процес управління, організаційні механізми*).

Зв'язки і відносини між компонентами системи.

Зв'язки і відносини з іншими системами.

Ознаки проекту:

наявність мети;

ресурсне забезпечення;

термін дії;

очікувані результати;

структура (сітка покрокової діяльності).

За своїм призначенням, змістом, строками реалізації проекти бувають різними (*таблиця 4*).

Таблиця 4

Класифікація проектів

№	Ознаки	Види проектів
1.	Рівень розробки та реалізації	малий проект (шкільний); метапроект (міжшкільний, районний, обласний); мегапроект (міжобласний, всеукраїнський, міжнародний)
2.	Термін реалізації	короткотерміновий (оперативний); тактичний; довготерміновий (стратегічний)
3.	Зміст	управлінський; дидактичний; виховний; рекламний; маркетинговий; технічний; комплексний

Проект— це система, яка передбачає обов'язковість таких складових:

основна місія *{призначення}* проекту, сформульовані проектні цілі; утворені підсистеми та структурні одиниці, що обумовляють досягнення цих цілей;

зроблені відповідні програми *{плани}* діяльності;

наявні ресурси *{матеріальні, фінансові, кадрові, часу}*;

управлінський комплекс, що забезпечує розробку та впровадження

проекту.

. Побудова проекту передбачає **види робіт**:

- інформаційно-аналітичні;
- експертні і правові;
- організаційно-координаційні;
- мотиваційні і пропагандистські;

- навчальні;
- матеріально-технічні, фінансові.

Проектні принципи

В основі розробки проектів лежать два основних принципи:

- обґрунтованість, тобто прорахування забезпечення досягнення цілей необхідними ресурсами;
- реалістичність, тобто орієнтація проекту не на всі проблеми одночасно, а на практичне вирішення найбільш значущих.

Під час реалізації проектів провідними є два принципи:

1. Конкретизація проектів планами та механізмами реалізації.

2. Результативність, тобто реалізація проектів повинна забезпечувати

певні результати.

Робота над стратегічним проектом вимагає чіткості, логічності, впорядкованості. Цьому слугують проектні карти.

План-карта технолога-проектувальника.

Розробка робочих уявлень про об'єкт проектування.

Розробка робочих понять для проектування.

Розробка технологічних схем інформаційно-аналітичного забезпечення проектування.

Розробка процедур нормативно-правового забезпечення.

Розробка процедур ресурсного забезпечення.

Розробка технологічних схем моніторингу проекту.

План-карта консультанта — експерта проекту

Розробка схеми експертизи.

Розробка параметрів та критеріїв експертизи.

Розробка робочих процедур експертизи.

Розробка способів оформлення та повідомлення результатів експертизи.

Розробка нормативно-правової база експертизи для управління проектом.

План-карта координатора проекту

Розробка схеми стратегічного планування.

Розробка процедури визначення місця.

Розробка процедури цілепокладання.

Розробка процедури узгодження діяльності об'єктів та суб'єктів проекту.

Елементами проектного аналізу можуть виступати: суб'єкти управління, цінності, норми, принципи, місія, цілі, методи, засоби, ресурси, умови, структура та механізми управління.

Умови для проектування — це:

- необхідність виходити із проблем закладу, які треба вирішувати;
 - наявність декількох альтернативних підходів до шляхів розв'язування проблеми;
 - наявність особи або групи людей, які здатні до розробки проектних рішень;
 - готовність керівника до проектної роботи;
 - уявлення про можливі результати проектування;
 - прийняття на себе ролі координатора в проектній діяльності;
 - розробка чіткої та максимально обгрунтованої концепції;
 - відокремлення проектної роботи у самостійний вид управлінської діяльності;
 - наявність необхідних та технічних засобів для проектування.
- Управлінський проект* складається із трьох обов'язкових елементів:

1. Види діяльності керівника під час роботи з проектом:

а) Операційні: аналіз — планування — організація — контроль — регулювання — аналіз.

б) Соціально-психологічні: організація команди (*розподіл обов'язків, визначення прав та відповідальності, активізація, мотивація, стимулювання*).

Інформаційно-технологічна модель управління. Її суть полягає у детальному змалюванні технології впровадження проекту.

Система управління персоналом проекту:

- планування кадрових потреб проекту;
- набір та відбір персоналу для практичної діяльності;
- професіональна орієнтація, навчання персоналу;
- моніторинг трудової діяльності учасників проекту;
- оцінка діяльності персоналу;
- визначення зарплати, пільг, стимулювання відповідного результату та якості діяльності.

Життєвий **цикл** проектної роботи утворюють макроцикли:

Передпроектний аналіз.

Планування проекту.

Організація виконання проекту.

Підбиття підсумків проектної діяльності.

Інші автори пропонують відокремлювати такі етапи проектування, як:

а) теоретичний: теорія створення проекту.

б) рефлексивний: самоосмислення, самоаналіз.

в) експериментальний: апробація, впровадження.

г) коригуючий: уточнення завдань, змісту.

д) заключний: підбиття підсумків, результатів.

Функції керівника у процесі проектування

Лінійна функція: орієнтація і організація проекту за ієрархічними рівнями;

керівництво проектом; розробка проекції проектування; організаційне оформлення проекту; розробка графіку робіт.

Аналітична функція: аналіз існуючої системи; аналіз комплексу про

ектування; аналіз фактичних можливостей реструктуризації.

Оціночна функція: оцінка системи управління та її готовності до проектування; оцінка стану об'єкта проектування; оцінка можливостей та умов її проектування.

Функція конструювання: розробка системи проектування.

Функція розробки проектних ідей та рішень: генерування та обґрунтування ідей; прийняття рішень щодо організації проектної роботи.

Контролююча функція: перевірка; облік; аудит; моніторинг.

Вимоги до керівника навчального закладу як суб'єкта проектування:

1. Базові знання:

теоретичні основи планування;

технологія проектування;

школа як об'єкт проектування.

2. Вимоги як до організатора проектування:

- мати чітке уявлення про своє місце і роль в проектуванні;
- мати цільову спрямованість своєї проектувальної діяльності;
- діяти в межах своєї компетенції;
- здійснювати загальне управління проектом;
- активно взаємодіяти із вищими органами управління, з представниками наукових закладів, з консультантами, експертами;
- всебічно аналізувати ситуацію, логіку її розвитку;
- формувати команду проектувальників;
- визначати ступінь важливості рішень у часі (*термінові, стратегічні*);
- вміти співпрацювати в команді, координувати діяльність членів команди;
- забезпечувати проектну групу інформацією, кваліфікованим інструктажем, завданнями;
- здійснювати моніторинг проектних робіт;
- оцінювати результати проектної роботи.

3. Реалізація якостей лідера:

- вирішувати проблеми;

- заохочувати інноваційну активність інших;

- управляти конфліктами;

приймати рішення у складних ситуаціях

- використовувати переговори, переконання та владу для досягнення цілей;
- реагувати на потреби, почуття, інтереси інших;
- адаптуватись до ситуації та людей, вміти мотивувати;
- реально оцінювати власні достоїнства та недоліки;
- забезпечувати широку підтримку змін;
- управляти контактами;
- управління бюджетними коштами, технологіями і т. д.

4. Ключові характеристики та якості:

- стратегічне бачення;
- готовність управляти персоналом;
- готовність управляти ресурсами;
- готовність управляти проектними роботами;
- уміння підготувати г оцінити проектні програми;
- готовність до управління технологіями.

5. Стиль керівництва (*в основі — модель соціальної людини*):

- взаємоповага та співробітництво керівників, педагогів, учнів;
- гласність та доступність інформації;
- обговорення актуальних думок та запланованих нововведень;
- врахування інтересів меншості, окремих членів колективу;
- зменшення ролі контролю і покарань;
- толерантність;
- зацікавленість у досягненні спільних цілей;
- заохочення індивідуальних досягнень членів колективу, творчих підходів;
- прагнення до взаємодопомоги та моральної підтримки;
- широке делегування повноважень.

Основні форми проектів — це програми розвитку та комплексно-цільові програми.

Програма розвитку — це робочий документ для організації перспективної та поточної діяльності закладу, який містить відомості про вихідний стан школи в цілому та її окремих підсистем; гіпотетичну модель закладу, бажану в майбутньому;

змалювання змісту діяльності та послідовності дій, що призведуть до передбачуваного. Одночасно програма розвитку — це і система діяльності з чітко визначеними цілями, завданнями, прогнозованими результатами, яка збалансована із кадровими та іншими умовами, наявними ресурсами і невикористаними резервами. В основі програм розвитку закладу освіти можуть бути окремі *цільові проекти або комплексно-цільові програми*. Комплексно-цільова програма — це сукупність теоретичного обґрунтування та конкретного плану дій для переведення певної шкільної підсистеми на вищий рівень розвитку.

За напрямками діяльності проекти можуть бути:

навчальні, які спрямовані на вирішення актуальних проблем навчання;

виховні, що передбачають спрямування на реалізацію актуальних проблем виховання;

методичні, в основі яких — підвищення професійної майстерності педагогів школи;

організаційні (*управлінські*) — спрямовані на розробку та впровадження нової моделі стосунків, режиму діяльності, удосконалення управлінської діяльності;

матеріально-технічні, що передбачають удосконалення матеріальної

базы школи, впровадження нових механізмів господарювання, естетичне оформлення приміщень, нове технічне обладнання.

За строком виконання проекти бувають:

оперативні — розраховані на здійснення протягом кількох тижнів чи місяців;

річні — розраховані на навчальний рік;

перспективні — розраховані на декілька років (*як правило, відтрьох до п'яти*).

Комплексно-цільові програми можуть очолюватись представниками педагогічного, учнівського, батьківського колективу; вони можуть мати власну назву. **Прикладами**

цільових проектів є:

«Індивідуалізація — творчість». Проблема проекту полягає у створенні шкільного товариства, відкритого до зовнішнього світу, підтримка та розвиток обдарованої та творчої особистості.

«Своя справа». Мета проекту — підвищення рівня дитячої загальної та

ділової культури, пошук та підтримка ділових молодих людей.

«Дерево життя». Метою проекту є відродження та розвиток моральних, духовних цінностей; вивчення родоvodu, історії міста, країни; розвиток нових ремесел, відродження та створення традицій.

«Екологія життя». Основна проблема, яку розв'язує проект, пов'язана із розвитком екологічної культури, формуванням морально-екологічної позиції особистості, включенням дітей у екологічно орієнтовану діяльність.

Приклади назв проектів:

«Обдарованість»;

«Гармонія»;

«Особистість»;

«Зернятко»;

«Педагогічний Еверест»;

«Техно».

Ознаки таких проектів:

- орієнтація на майбутнє;
- оптимальність;
- активний вплив на соціальні процеси;
- гнучкість;
- конкретне розв'язання перспектив проблем;
- цілісність;
- варіативність;
- відсутність протиріч;
- мобільність;
- новизна.

Подібних цільових проектів може бути одразу декілька. Різні проблеми, учасники, організатори цих проектів не створюють ситуації перевантаження в діяльності закладу освіти. Вони можуть входити окремими додатками до традиційного плану роботи чи бути складовою частиною програми розвитку школи.

Проект — це комплекс цілей, задач та заходів, спрямованих на досягнення кінцевої мети та місії. Він зумовлюється певною ситуацією, коли необхідно приділити особливу увагу якійсь проблемі. Останнім часом спостерігається тенденція, коли спеціалісти пов'язують проект із інноваційною діяльністю, яка є неповторною, вона охоплює процеси від висунення цілей та задач до визначення якості кінцевих результатів.

Розділ II. Реалізація проекту «Обдарована молодь».

2.1.Розробка проекту та плану її реалізації.

1. Паспорт проекту

Назва проекту	Проект «Обдарована молодь» на 2008 - 2009 навч. рік (далі - Проект)
Підстава для розробки проекту	— Закон України «Про освіту»; — Закон України «Про загальну середню освіту»; — Закон України «Про позашкільну освіту»; — Закон України «Про дошкільну освіту»; — ст. 26, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування» — ст. 29 Статуту територіальної громади міста Харкова; Указ Президента України № 1013 від 4 липня 2005 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» Концепція загальної середньої освіти(Постанова Колегії України та Президія АПН України №12/5-2 від 22.11.01) Національна доктрина розвитку освіти(Указ Президента від 17.04.02 №347/2002) Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 №1717 “Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст,структуру і 12-річний термін навчання”

Замовник проекту	
Основні розробники проекту	
Основні виконавці проекту	Вчителі-предметники гімназії
Мета проекту	Створити в гімназії клуб “Інтелектуал” для учнів 3-8 класів
Завдання проекту	— забезпечення сприятливих умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку обдарованої молоді ; — розробка напрямів роботи з обдарованою молоддю ; — залучення обдарованої молоді до здобуття позашкільної освіти з метою задоволення потреби у професійному самовизначенні та творчій самореалізації; — оновлення змісту, форм і методів роботи з обдарованою молоддю; — розвивати інтелектуальні і творчі здібності молоді; — забезпечити економічні і соціальні гарантії самореалізації особистості.
Основні заходи проекту	Планування заходів проекту (с.4)
Терміни реалізації проекту	II семестр 2008-2009 н. р.
Очікувані результати	- зміцнення знань учнів; отримання вищих результатів навчальних досягнень

реалізації проекту	учнів; - посилення мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів; - участь у конкурсах, турнірах, олімпіадах та досягнення високих результатів; - подальше виявлення та відбір обдарованої молоді; - створення особистісно -орієнтованої системи роботи з обдарованими дітьми та молоддю; - впровадження сучасних педагогічних технологій навчання і виховання обдарованої молоді; - підвищення рівня професійної компетенції педагогів, які працюють з обдарованою молоддю; - забезпечення соціально - правових гарантій обдарованій молодді, створення системи її морального і матеріального заохочення до науково-дослідницької діяльності; -розширення міського інформаційно-аналітичного баку даних «Обдарованість»;
Система контролю за виконанням проекту	

Основні заходи проекту

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Термін виконання
<i><u>Пошук обдарованих дітей</u></i>			
1.1.	Провести психолого педагогічне діагностування школярів з метою визначення інтересів школярів та створення однорідних за підготовленістю та інтересами мікро колективів(груп)	Психолог Класні керівники	Вересень
1.2.	Провести діагностику рівня навчальних досягнень з окремих предметів, їх участь у турнірах, конкурсах, олімпіадах.	Класні керівники Вчителі предметники	Вересень
1.3.	Провести анкетування вчителів-предметників щодо виявлення обдарованих дітей	Адміністрація	Вересень
1.4.	Порівняти результати психолого-педагогічного діагностування школярів, діагностику	Психолог Адміністрація	Вересень

	рівня навчальних досягнень учнів, анкетування вчителів-предметників з метою остаточного виявлення нахилів і здібностей учнів		
1.5.	Поновити банк даних обдарованих дітей гімназії №34	Адміністрація	Вересень
<u>2. Науково-методичне забезпечення роботи з обдарованими дітьми.</u>			
2.1.	Розглянути проект на методичній раді. Затвердити структуру клубу. Укомплектувати творчу групу вчителів з різних предметів для роботи з обдарованими дітьми.	Заступник директора з НВР	Серпень
2.2.	Провести науково-практичний семінар для вчителів по темі “Розвиток творчих здібностей обдарованих учнів”	Адміністрація	Вересень
2.3.	Провести загальні збори ради клубу. Затвердити Статут клубу.	Адміністрація, вчителі	Вересень.
2.4.	Скласти навчальні програми для навчання	Методична рада	Вересень

	учнів в клубі «Інтелектуал» 1.Програма для учнів 3-4 класів «Пізнайко»; 2.Програма для учнів 5-6 класів «Сходинки до успіху»; 3.Програма для учнів 7-8 класів «Введення в науково-дослідницьку роботу».		
2.5.	Створити систему обліку відвідування і діагностування учнів.	Методична рада	Вересень
2.6.	Залучити обдарованих учнів до активної участі в предметних тижнях, конкурсах. олімпіадах.	Куратори	Жовтень- травень
2.7.	Організувати навчальні екскурсії для обдарованих дітей.	Куратори	Квітень
2.8.	В кінці року узагальнити свою роботу з обдарованими учнями	Куратори, вчителі, адміністрація	Травень
<u>3. Організаційні моменти</u>			
3.1.	Визначити час навчання учнів в клубі “Інтелектуал” (2 рази на місяць)	Рада клубу	Вересень
3.2.	Визначити кабінети, в яких будуть	Рада клубу	Вересень

	проводитися заняття.		
3.3.	Назначити вчителів кураторами мікро колективів 1.3-4 класи 2. 5-6 класи 3. 7-8 класи.	Рада клубу	Вересень
3.4.	Покращити матеріально-технічну базу. Поновити устаткування кабінетів. Поповнити обладнання для проведення практичних і лабораторних робіт, дослідницької діяльності.		На протязі року

2.2. Науково-практичний семінар в контексті проектної технології.

Тема. Розвиток творчих здібностей обдарованих учнів.

Завдання:

- виявляти основні критерії обдарованості учнів;
- розробити загальні рекомендації стосовно роботи з обдарованими дітьми;
- визначити особливості вікової обдарованості дітей;
- здійснити обмін між учасниками семінару інформацією про ефективні форми і методи роботи з обдарованими дітьми на уроці;
- впроваджувати новітні технології в роботі з обдарованими дітьми.

Очікувані результати: після проведення семінару учасники

зможуть:

- окреслити напрями діяльності з обдарованими дітьми;
- формувати зовнішнє середовище для підвищення ефективності роботи з дітьми;
- бути впевненими в собі і в своїх діях.

Обладнання: маркери, дошка, слова видатних людей про обдарованість,
завдання до вправ, ситуації до рольової гри, мікрофон.

Присутні: директор, заступники директора з НВР, вчителі.

План і методи проведення:

1. Визначення поняття «Обдарованість». Інформаційне повідомлення.
2. Повідомлення теми і мети семінару.
3. Робота в групах: ознайомлення з поняттями «загальні здібності», «спеціальні здібності», «сензитивний період», «ментор».
4. Оголошення результатів анкетування батьків та учнів «Здібності вашої дитини».
5. Інформаційне повідомлення: ступінь обдарованості і талановитості дитини.
6. Вправа відкритий мікрофон - «Успіхи у навчанні».
7. Гра між групами «Рейн - ринг» - «Обдаровані і відмінники».
8. Сучасний урок: який він? Місце обдарованих учнів на сучасному уроці. Доповідь вчителя.
9. Рольова гра: Аналіз ситуацій.
10. Мозковий штурм: «Найефективніші форми і методи роботи».
11. Підбиття підсумків семінару.

Хід проведення.

1.Визначення поняття «Обдарованість». Інформаційне повідомлення.

Формування творчої особистості, індивідуальна робота з обдарованими дітьми – основа розвитку навчального закладу нового типу. Обдаровані діти – дуже цінна, але дуже тендітна частина нашого суспільства й у своєму розвитку можуть наражатися на особливий ризик. Тому розвиток і виховання обдарованих дітей – завдання, що потребує узгоджених дій багатьох фахівців: директора, завучів, психолога, учителів, батьків.

Нині існує понад 100 визначень поняття «обдарованість», причому серед них немає жодного, яке цілком влаштовувало б хоч якусь частину психологів і педагогів.

Обдарованість – це певна винятковість, відхилення, що виходять за межі загальної норми.

Обдарованість – це високий рівень розвитку якихось здібностей.

Л. Виготський, С. Рубінштейн, Л. Вагнер дійшли до висновку, що *обдарованість* виявляється в дуже високому рівні розумового розвитку дитини самостійності, нестандартності виконання завдань та розумової діяльності загалом.

О. Проскура та З.Мірошник вважають, що *обдарованість* – складна психологічна категорія, яка має таке визначення:

- поєднання здібностей , яким забезпечується успішність виконання діяльності;
- загальні здібності;
- сукупність задатків, природних даних;
- талановитість, наявність внутрішніх умов для видатних досягнень у діяльності.

А. Матюшкін називає такі чинники *обдарованості*:

- пізнавальна мотивація;
- дослідницька творча діяльність;
- можливість досягнення оригінальних рішень;
- можливість прогнозування;
- здібність до створення ідеальних еталонів.

2. Повідомлення теми і мети семінару.

Тема науково- практичного семінару:

Ми познайомимось з поняттями «загальні здібності», «спеціальні здібності», «сензитивний період», «ментор», з результатами анкетування для батьків, обговоримо питання диференціації учнів за рівнем розвитку, ступеню обдарованості і талановитості, визначимо, чи дають змогу успіхи у навчанні встановити рівень обдарованості та прогнозувати її розвиток, у формі гри окреслимо, яких хиб припускаються вчителі, ототожнюючи обдарованих із відмінниками та визначимо найефективніші форми і методи, які дають хороші результати при роботі з обдарованими на уроці.

3. Робота в групах: ознайомлення з поняттями «загальні здібності», «спеціальні здібності», «сензитивний період», «ментор».

Завдання для груп – розташувати поняття відповідно до визначень.

1. МЕНТОР

2. СЕНЗИТИВНИЙ ПЕРІОД

3. ЗАДАТКИ

4. ЗДІБНОСТІ

5. ЗАГАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ

6. СПЕЦІАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ

А. МОЖЛИВОСТІ ЛЮДИНИ ДО ВИКОНАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ.

Б. ЛЮДИНА, ЯКА СПЕЦІАЛЬНО ЗАЙМАЄТЬСЯ З

ДИТИНОЮ, ВРАХОВУЮЧИ ЇЇ ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ Й МАЄ У НЕЇ ЗНАЧНИЙ АВТОРИТЕТ.

В. ІНДИВІДУАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГКІСТЬ І ПРОДУКТИВНІСТЬ ОПАНУВАННЯ ЗНАННЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ УСПІХІВ В ДІЯЛЬНОСТІ.

Г. НАЙБІЛЬШ СПРИЯТЛИВИЙ ПЕРІОД ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ІЗ ЗАДАТКІВ.

Д. ЗДІБНОСТІ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ДОСЯГТИ ВИСОКИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ПЕВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Е. АНАТОМО-ФІЗІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛЮДИНИ.

Відповіді: 1.Б, 2.Г, 3.Е, 4.А, 5.В, 6.Д

Розглянемо ці поняття детальніше.

1.Здібності – це можливості людини до виконання діяльності.Від природи їх потрібно розвивати.

2. Задатки – анатомо-фізіологічні передумови до розвитку здібностей. Якими б не були від пртроди задатки, ніяких здібностей не буде, якщо їх не розвивати. Якби Леонардо да Вінчі виховували в джунглях, він би став великим стрільцем або чудовим мисливцем, але, звичайно, не міг би стати автором «Джоконди».

Найбільш сприятливий період для розвитку здібностей із задатків називається сенситивним. Якщо в цей період здібності з якихось причин не розвивались, то розвиток дитини відбувається менш сприятливо.

Ментор – людина, яка спеціально займається з дитиною, враховуючи її індивідуальні особливості й має у неї значний авторитет. Таким ментором може бути один з батьків, вчитель, будь-яка інша людина, яка в потрібний (сензитивний) момент

дуже вплинула на розвиток обдарованості дитини.

Загальні здібності – це індивідуальні властивості особистості, які забезпечують легкість і продуктивність опанування знаннями та досягнення успіху в діяльності.

Спеціальні здібності – це здібності, які допомагають досягти високих результатів у певній діяльності. Так, для математиків провідними здібностями виступають:

- уміння узагальнювати;
- легкість переходу від прямого до зворотнього ходу думок;
- гнучкість розумових процесів.

А для літературних здібностей:

- барвистів образів пам'яті;
- відчуття мови;
- розвиток естетичних почуттів;
- творча уява.

Учні старших класів диференціюються за рівнем розвитку таких здібностей:

- комунікативних
- організаторських
- технічних
- педагогічних
- музичних
- математичних
- художніх
- спортивних
- комерційних
- менеджерських

4.Оголошення результатів анкетування батьків та учнів «Здібності вашої дитини».

Зразок анкети для батьків, зведену таблицю результатів, результати анкетування учнів 2-11 класів дивитися в додатках №1, №2., №3.

5.Інформаційне повідомлення: ступінь обдарованості і

талановитості дитини.

Ступінь обдарованості і талановитості дитини можна оцінити без зв'язку з якоюсь галуззю прояву інтересів.

- 1). Швидше здібна, ніж обдарована.
- 2). Обдарована.
- 3). Яскрава обдарованість.

Швидше здібна, ніж обдарована.

1. Дитина ініціативна, жива, рухлива.
2. Вона охоче відгукується на все нове.
3. Любить усе загадкове і незрозуміле.
4. Часто потребує підтримки старших.
5. Досить легко відволікається і залишає почату справу.

Обдарована.

1. Її інтереси досить стабільні.
2. Її допитливість стійка.
3. Любить задавати запитання і вирішувати важкі завдання.
4. Часто не погоджується з думкою дорослих.
5. Має свою точку зору.
6. Почату справу завжди доводить до кінця.
7. Має особливу схильність до певного виду занять або предмета.
8. Наполеглива у досягненні поставленої цілі.
9. Має багато друзів серед однолітків.
10. Задає багато питань.
11. Часто буває егоїстичною.

Яскрава обдарованість.

1. У багатьох сферах знань, у мистецтві, музиці, літературній творчості виявляє свою обдарованість.
2. Має одного, максимум двох друзів більш старшого віку.

3. Її мова дуже розвинена, характеризується великим запасом слів і глибоким розумінням нюансів мови.
4. Завжди шукає самостійні рішення.
5. У спірних питаннях опирається на власне судження, не любить загальноновизнаних думок.
6. Бере на себе відповідальність у важких ситуаціях.
7. Часто навколишнім здається «не за віком» дорослою.
8. Добре знає власні можливості, особливості характеру і своє покликання.
9. Однаково обдарована у гуманітарних і технічних галузях.

Важливо враховувати особливості вікової обдарованості. Див. додаток №3.

6.Вправа відкритий мікрофон - «Успіхи у навчанні».

Учасникам пропонують дати відповідь на запитання: Чи дають змогу успіхи в навчанні встановити рівень обдарованості та прогнозувати її розвиток? (учасники, передаючи мікрофон по колу, відповідають на запитання)

7.Гра між групами «Брейн - ринг» - «Обдаровані і відмінники».

Учасникам пропонують запитання про відмінність обдарованих і відмінників. Виграє та команда, яка дасть найбільшу кількість правильних відповідей.

8.Сучасний урок: який він? Місце обдарованих учнів на сучасному уроці.

На сучасному уроці складається суб'єкт - суб'єктні взаємини між учителем та учнем, тобто активні і вчитель, і учні.

Їхня діяльність спрямована на дослідження об'єкта - довкілля, точніше тієї його частини, яка є предметом вивчення даної науки.

Мету уроку усвідомлюють як учитель, так і учні, вони

особисто важливі для кожного.

На сучасному уроці вчитель не просто передає учням готові знання, а й організовує їхню діяльність для самостійного опанування змісту та формування використання знань на практиці.

Вчитель навчає дітей учитися, навчає спілкуватися з іншими людьми, створює умови для творчої самореалізації особистості.

На сучасному уроці переважають новітні освітянські технології та інтерактивні форми навчання.

Учитель, що проводить сучасний урок, порівнює кожного учня не з іншими учнями, на його думку, більш успішними, а й з самим учнем, заохочуючи кожен крок до вдосконалення особистості. Оцінки виставляє не за суму знань (точніше, не тільки за суму знань), а й за успіхи у творчому розвитку.

На сучасному уроці формується толерантність до чужої думки, до іншої точки зору. Сучасний учитель переконаний сам і прагне переконати у цьому учнів, що не існує на землі такої проблеми, яку дозволено розв'язувати за рахунок життя інших людей.

Особистість людини, життя людини - найцінніший скарб для всього людства.

Обдаровані діти на уроці добре засвоюють шкільну програму, вирішують задачі, проводять досліди. На уроці таких дітей слід залучати у роботу класу у ролі консультантів на семінарах, заліках, як дослідника під час вивчення нового матеріалу, підготовки додаткового матеріалу.

Особливу увагу слід приділяти диференціації навчального матеріалу у межах теми, уроку (текстам лекцій, практичним, домашнім, самостійним, дослідницьким завданням). При плануванні вивчення теми творчо підходити до вивчення змісту освіти як матеріалу для дослідження.

Обдарована дитина повинна постійно працювати на

творчому рівні освіти.

Ефективні такі форми роботи : проблемні, міжпредметні лекції, лекції-дослідження, індивідуально-групове навчання, наукові дискусії, сократівські бесіди, узагальнюючий семінар.

Допомагає школяреві навчатися ведення "Щоденника дослідження"

Вчитель, класний керівник повинні:

- визначити методику, створити програму і режим роботи школяра, забезпечити циклічність, тривалість навчання згідно з віковими та індивідуальними особливостями обдарованої дитини;
- створити умови для розкриття потенціальних можливостей на уроках.;
- забезпечити наукову насиченість змісту освіти відповідно до можливостей, нахилів, інтересів та потреб школяра;
- розробити і впровадити індивідуально-розвивальні стратегії та форми організації навчально-виховного процесу, різнорівневі програми; модернізувати методи, засоби навчання, віднайти нові дидактичні технології, спрямовані на активізацію пізнавально-творчих потенцій обдарованих дітей;
- стимулювати постійний самоаналіз та самоосвітню діяльність учня; V • сприяти психолого-педагогічній освіті батьків обдарованих дітей;
- створити умови для додаткової позашкільної освіти з певного

напрямку обдарованості.

Дидактичні умови роботи з обдарованими школярами:

- своєчасна діагностика; (здібності зникають, "ховаються");
- відповідне здібностям програмне забезпечення ;
- розробка системи творчих завдань;
- спонукально-творча діяльність учителя;
- оптимізація витрат часу.

Ще деякі поради :

- комплексний цикл предметів поглибленого вивчення на кожного учня (наприклад, фізика + математика + інформатика);
- блочні суботні консультації під комплексне тематичне домашнє завдання за місячним обсягом вивченого.

Розум обдарованого школяра слід постійно організовувати на пошук відповідей на нове, незвідане та проєкції в майбутнє.

Розвивати обдарованість школяра можливо лише за умови "ненатаскування", навчання пошуку потрібної відповіді не серед вивчених формул, а там, де їх шукають по-справжньому освічені люди : у довідниках, енциклопедіях, книгах, критичних статтях.

9.Рольова гра: Аналіз ситуацій.

Розглянемо поняття обдарованість як проблему з різних позицій за допомогою рольової гри.

Ситуація 1.

Дитина, навчаючись у гімназії, виявила артистичні дані (співає, декламує вірші). Через часті виступи, як у гімназії, так і на різних конкурсах, у дитини знизилися успіхи у навчанні, та ще в її характері з'явилися зверхність, байдужість до життя гімназії. Постало питання про те, що дівчинка не відповідає правилам «Статуту гімназії».

(Обговорення проблеми.)

Ролі грають: директор, завучі, вчителі, класний керівник дівчинки, батьки, однокласники, дівчинка.

Від групи вибрати одного доповідача.

На обговорення в групі відводять 3 хв.

(Учасники вибирають ролі.)

Ситуація 2.

Оксана дуже добре вчилася, була старанною, активною, допитливою ученицею, всім цікавилася. Кожен учитель помічав у дівчинки здібності відповідно до свого профілю уроку і пропонував їй їх розвивати (гуртки, секції, пізніше олімпіади, захисти робіт з математики, історії, літератури). Через свою старанність, відповідальність дівчинка «розривалася», намагалася встигати всюди. У старших класах Оксана вибрала певний профіль для свого розвитку, але часто чула від учителів: «Ми тебе готували...», «Ми на тебе сподівалися...».

Ролі грають: директор, завучі, вчителі, класний керівник дівчинки, батьки, однокласники, дівчинка.

10.Мозковий штурм: «Найефективніші форми і методи роботи».

Учасникам пропонують дати відповіді на запитання:

Якими формами і методами ви керуєтесь в роботі з обдарованими дітьми на уроці? Що на вашу думку є найефективнішим і дає хороші результати?

(Учасники подають ідеї, їх записують на дошці, роблять висновок)

11. Підбиття підсумків семінару.

Підбити підсумки семінару пропонують молодим вчителям. Слід пам'ятати, що виявлення здібностей обдарованих дітей приносить користь не лише їм, а й усьому суспільству.

2.3. Авторські розвивальні програми.

Розвивальна програма для обдарованих учнів «Пізнайко»

Пояснювальна записка

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, розглядаючи проблему виховання і навчання обдарованих дітей, робиться акцент на індивідуальну роботу з дитиною. Численні дослідження показали, що визначальні зміни в розвитку дитини відбуваються саме в молодому шкільному віці.

Саме в цьому віці відбувається формування мотивів навчання; визначаються міжособистісні відносини між дітьми, засновані на творчому співробітництві; активно формується самосвідомість. Саме в цьому віці закладається фундамент подальшого розвитку дитини.

Реалізуючи в практику своєї роботи основні положення чинних нормативних документів про Освіту, колектив Харківської гімназії № 34 впроваджує проект «Обдарована молодь». Мета проекту створити групи «Інтелектуал» для учнів 3-4 класів, який забезпечить виявлення обдарованих учнів, створення умов для оптимального розвитку, не тільки обдарованих учнів, а й тих, чия обдарованість на даний момент ще не проявилась, а також для просто здібних дітей, які можуть здійснити якісний стрибок в розвитку здібностей.

Плануючи роботу гуртка, вважаю доцільним враховувати, що програма гуртка не повинна дублювати чи просто розширювати рамки шкільної програми для учнів початкових класів.

Мета та задачі роботи гуртка обдарованих учнів:

- виявлення обдарованих учнів;
- створення умов для оптимального розвитку дітей, чия обдарованість на даний момент ще не проявилась, а також просто здібних дітей, які можуть здійснити якісний стрибок в розвитку їх здібностей.

Принципи діяльності гуртка:

- принцип максимальної різноманітності наданих можливостей для розвитку особистості,
- принцип індивідуалізації і диференціації;
- принцип створення умов для спільної роботи гуртків при мінімальній участі вчителя.

Напрями роботи гуртка:

- 1) Психокорекційна робота з обдарованими учнями:
 - розвиток психічних процесів особистості,
 - формування самосвідомості, зокрема, ставлення до себе;
 - розвиток комунікативних умінь;
- 2) Розвиток наочно – образного та логічного мислення, уяви...(інтелекту дитини);
- 3) Розвиток навичок критичного мислення та їх використання.
- 4) Організація самоосвітньої діяльності учнів.

Психологи виділяють такі особливості обдарованих дітей:

- мають чудову пам'ять, яка базується на ранньому мовленні та мисленні;
- рано часто перескакують через послідовні етапи свого розвитку;
- починають класифікувати та категорувати інформацію;
- мають великий словниковий запас, з задоволенням читають словники, енциклопедії;
- можуть займатися кількома справами одразу;
- дуже допитливі, активно досліджують навколишній світ;
- легко справляються з пізнавальною невизначеністю, із задоволенням сприймають творчі довгострокові завдання;
- не можуть терпіти, коли їм нав'язують готову відповідь;
- можуть тривалий час концентрувати свою увагу на одній справі.

Разом з тим цим дітям властиве надто розвинуте почуття справедливості. Обдаровані діти постійно намагаються вирішувати проблеми, які їм поки ще «не під силу».

Для обдарованих дітей характерні перебільшені страхи, оскільки вони здатні уявити собі безліч небезпечних наслідків подій. Вони надзвичайно схильні до немовних проявів почуттів, негативно оцінюють себе. Обдаровані діти часто мають труднощі з тонкою руховою координацією, в спілкуванні з однолітками, можуть з якихось причин не досягти успіхів в навчанні.

№ п/п	Зміст	Мета	Види робіт
1.	Комунікативні ігри – вправи Засвоєння й активне використання мови як засобу мислення 4 години Проект «Які ігри краще використовувати на перерві. Розучи з однокласниками гру «Весела перерва»	Розвивати спостережливість, комунікативні здібності, підвищувати самооцінку	Ігри «Знайомство» «Моє ім'я» «Дзеркало» «Заирни у дзеркало» «Доповни речення» «Кому і за що» «Домашнє завдання» «Невербальне спілкування» «Відмова»

№ п/п	Зміст	Мета	Види робіт
2.	Розвиток наочно – образного та логічного мислення 8годин	Формування і вдосконалення мисленнєвих дій, розвиток образного мислення; перетворення образів реальних предметів, планування своїх дій подумки, розвиток логічного мислення (порівняння, узагальнення, класифікація, систематизація, змістовне співвідношення). Виховувати психологічний оптимізм, комунікативну бадьорість, готовність до взаємодії	Розвиваючі ігри «Дослідник» «Чим схожі і чим відрізняються» «Я знаю» «Один зайвий» «Назви одним словом» «Послідовні картинки» «Придумай сам» Інтелектуальне кафе «Логос» КВК «Сходінки зростання» Оформлення виставок «Це я зробив сам»

№ п/п	Зміст	Мета	Види робіт
3.	Розвиток критичного мислення 8годин Прийняття оптимального рішення та оцінка його Вчимося розв'язувати проблеми Вчимося користуватись Інтернетом	Розвивати критичне мислення допомогти дітям зрозуміти процес прийняття рішення, навчити відповідати за свій вибір, допомогти зрозуміти, що досягнення мети залежить від їх власного вибору. Навчити учнів розв'язувати невиявлені навчальні проблеми Розвиток критичного мислення під час оцінювання ресурсів Інтернету. Навчити розумових операцій: аналізу, розпізнанню фактів і думок, аргументації доведення, вироблення суджень, формулювання висновків	Вправи «Дерево рішень» «Прийняття рішення» Змагання - олімпіада «Логічний клубочок» Стратегія «Розв'язання проблеми» «Мозковий штурм» «Відшукай! Завдання дідуся Всезнайка» Проект «Відомі українці»

№ п/п	Зміст	Мета	Види діяльності
4.	Розвиток творчого мислення та уяви (РТУ) 5 годин	Зняття психологічної інерції при створенні творчого продукту, заохочування дитячої індивідуальності, творчості. Створення нової інформації шляхом використання уяви.	Гра «Рукавичка» Розв'язок задач на ПП Змагання кмітливих, дотепних, винахідливих «Подорож у математичному експресі». Розумова гімнастика. Випуск газети «Як стати самим розумним».

№ п/п	Зміст	Мета	Види діяльності
5.	Самооцінка та самоосвітня діяльність молодших школярів 8годин	Підвищити самооцінку дітей, вчити долати стреси, страхи, виховувати самоповагу. Формувати правильну модель себе,вчити використовувати цю модель для успішного функціонування в повсякденному житті. Виховувати здатність розуміти мотиви дій інших людей, співпрацювати.	Анкетування (визначення самооцінки) Вправи «Як собі допомогти» «Розбита склянка» «Кроки до успіху» «Мильні бульбашки» Підсумкове заняття «Країна талантів та обдарувань» (свято-концерт).

Авторська розвивальна програма для учнів 5-6 класів «Сходинки до успіху»

Пояснювальна записка

Плануючи роботу з обдарованими учнями 5-6 класів, слід враховувати кілька фактів: завдання позакласних занять, вікові особливості учнів тощо. На початковому етапі необхідно розглянути різні питання, пов'язані з програмовим матеріалом. Молодші школярі люблять неодноразовість тем, форм, методів. У юному віці складаються сприятливі умови для формування допитливості, інтересу до поглибленого вивчення предмету, прищеплення навичок дослідницької роботи. Обдаровані діти, які цікавляться певним предметом, потребують систематичної поступової роботи щодо його вивчення, розвитку уяви школярів, вироблення вміння бачити певні події чи явища синхронно, оволодіння методами здобуття знань і раціональної організації пізнавальної діяльності.

Програма передбачає глибше вивчення навчального матеріалу і проведення дослідницької роботи, участі в олімпіадах та різноманітних конкурсах, турнірах і досягнення високих результатів.

Програма складена з урахуванням психолого-педагогічного діагностування школярів, у ній враховано не тільки рівень знань учня та його прагнення до підвищення свого інтелекту, а й психологічні особливості дитини, її готовність до співпраці, фізичний стан здоров'я, фізіологічні дані.

Програма має на меті розвиток життєвих компетентностей, умінь застосувати їх у повсякденному житті.

Термін реалізації програми - 2008-2009 навчальний рік.

Кількість занять на місяць - 2

Умови реалізації програми : робота в кабінеті № _____

Учитель-куратор мікроколективу 5-6 класів _____

Проведення практичних, лабораторних робіт у спеціально

Сходинка перша

"Восторг разбуженной души", або у життя - через красу (пізнання людської культури)

Мета: максимальний розвиток естетичних почуттів, зорової пам'яті, яка сприяє створенню яскравих образів; формування високої мовної культури; виховання вольових якостей особистості, які забезпечують перетворення задуму в дійсність.

Програмні тези:

Основи риторики. Акторська майстерність. Музика. Театр. Живопис. Культура мови. Етикет.

ФОРМИ реалізації:

участь у різному циклі внутрішньогімназійних творчих конкурсів, олімпіад, предметних тижнів; підготовка і проведення вікторин, усних журналів (наприклад, "Музика - від класики до сучасності"); виставки робіт гімназистів; випуск збірки творчих робіт учнів 5 -6 класів "Натхнення"; захист фантастичних проєктів (індивідуальних, парних, групових); навчально-ознайомча літературознавча, фольклорна практика; тренінги "Я виступаю", "Я - опонент"; відвідування театрів, музеїв, виставок.

Сходинка друга

Я в суспільстві

Мета: розвивати гнучкість мислительних процесів, уміння узагальнювати, переходити від прямого до зворотного ходу думок. **Програмні тези:**

Основи правознавства, економіки. Математика. Комп'ютерна грамотність.

ФОРМИ реалізації:

фестиваль наукової творчості гімназистів (олімпіади,

конкурси,
 предметні тижні);
 зал інтелектуальних тренажерів (в ігровій формі можна перевірити свою ерудицію);
 інтелект-кафе (зроби крок у світ своїх прав);
 консультпункт "Гаряча лінія";
 "лицарські турніри" - двобої з певного предмету;
 комп'ютерна презентація проектів гімназистів (індивідуальних, парних, групових);
 КВК.

Сходинка третя

Світ навколо мене

Мета: формування позицій справжнього громадянина, який живе турботами

свого краю, держави і всієї планети; виховання дітей у дусі співробітництва, взаєморозуміння.

Програмні тези: Природознавство. Географія. Біологія.

Харківщинознавство. Іноземні мови.

ФОРМИ реалізації:

участь у конкурсах, вікторинах;
 створення збірки "Мальовнича Харківщина";
 заочні мандрівки країнами світу;
 краєзнавча практика;
 організація виставки "Наші досягнення";
 партнерські зв'язки, листування з однолітками з різних країн;
 брейн-ринги, вікторини, конкурси;
 випуск міні-плакатів, усних журналів.

Сходинка четверта

"Пізнай самого себе - і ти пізнаєш світ"(Г.С.Сковорода) (Пізнання і вдосконалення духовного світу людини , основ мистецтва спілкування).

Мета: виховання на принципах загальнолюдської моралі; формування духовної культури, розвиток почуттів власної відповідальності, потреби до самовдосконалення своїх емоцій.

Програмні тези : Психологія. Філософія. Логіка. Естетика. Етика.

ФОРМИ реалізації:

години тематичного спілкування з елементами роздумів, дискусій " Як керувати негативними емоціями" , "Як створювати позитивний інтерес"; комунікативна лабораторія " Мистецтво грічності"; тренінги " У гармонії з собою і світом"; ігри та психогімнастичні вправи на розвиток уваги, мислення , пам'яті, уваги.

Висновки

Система освіти і виховання не може залишатися осторонь від змін, які відбуваються в суспільстві, не ризикуючи втратити споконвічно притаманні їй в суспільно-історичному процесі функції. Актуалізація глобальних проблем ставить перед освітою загально гуманістичні задачі.. В основі сучасної концепції освіти повинна знаходитись особистість людини, її власна активність, в перетворенні світу і самої себе, соціальна відповідальність. Одним з провідних напрямків розвитку сучасної освіти є проектування конкретної системи управління. Управління проектами відокремилось у самостійну сферу професійної діяльності.

Виявлення і виховання обдарованих дітей, створення оптимальних умов для їхнього подальшого творчого розвитку є пріоритетним напрямом державної політики в галузі освіти, що зазначено в Національній доктрині розвитку освіти. Реалізуючи в практику своєї роботи основні положення доктрини, колектив Харківської гімназії №34 впроваджує проект «Обдарована молодь», мета якого – створити в навчальному закладі клуб «Інтелектуал» для учнів 3-8 класів, який забезпечить сприятливі умови для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку обдарованої молоді.

Література

1. *Будева Л. П.* Человек, культура и образование в кризисном социуме // философия образования. — М., 1996.
2. *Валеев Г. Х.* Формирование методологической культуры учителя-исследователя: Автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 — общая педагогика, история педагогики и образования. — Уфа, 2001
3. Барташнікова І.А., Барташніков О.О. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5-7 років. Тернопіль: «Богдан», 1998.-80с..
4. *Ващенко Г.* Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. — К.: Укр. видавнича спілка, 1997.
5. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати. Науково-методичний посібник. —Х.: видавнича група «Основа»: «Тріада+», 2007. -112с.
6. *Гессен С. И.* Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П. В. Алексеев. — М.: Школа-Пресс, 1995.
7. *Гончаренко С.* У Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997.

8. *Гриньова В. М.* Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) Автореф. дис. д-ра пед. наук. 13.00.04. — К., 2001.
9. *Иванова Л.* Проектирование в обучении: дидактические принципы // Учитель, 2004. — № 6. - С. 11-15.
10. *Клюева Е. В.* Методическая система проектирования и использования инновационных средств обучения в профессиональной подготовке студентов педвузов: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 — теория и методика профессионального образования /Е. В..Клюева. - М., 2001.
11. *Котлярова И, О.* Теоретические основы личностно ориентированного повышения профессионально-педагогической квалификации работников образования: Автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 — общая педагогика, история педагогики и образования / И. О. Котлярова. — Челябинск, 1999.
12. *Логвин В.* Метод проектів у контексті сучасної освіти // Сучасні шкільні технології. Ч. 2. — К., 2004.
13. Логіка.2-4кл. Розробки занять. Укладачі Лихва А.В., Фастова Н.В.-Х: Вид. група «Основа», 2008.-268с.
14. Левис Ш., Левис Ш. Ребёнок и стресс – «Питер»,1997. - 207с.
15. Макаренко А. С. Методика виховної роботи. – К.: Рад. Шк., 1990. – с.150
16. *Маркова А. К.* Психологические критерии и ступени профессионализма учителя // Педагогика, 1995. - № 6. — С. 55-63.
17. *Мармиза О.І.* Стратегічне управління: траєкторія успіху.- Х.: Вид. група «Основа», 2006.- с.30-40.
18. *Масюкова И. А,* Теория и практика проектной деятельности в системе повышения квалификации работников образования: Автореф. дис. д-ра пед. наук:

- 13.00.01. — общая педагогика, теория и история педагогики и образования. — М., 2001.
19. *Матяш Н. В.* Проектный метод обучения в системе технологического образования // Педагогика, 2000. — № 4.
20. *Пахомова Н. Ю.* Проектное обучение // Методист. — 2004. — № 4. - С. 39-46.
21. Педагогическая этика. Учебное пособие. Под. ред. Е. А. Гришина. — Владимир, 1975.
22. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН" України Ярмаченка М. Д. — К.: Педагогічна думка, 2001.
23. *Попова Л. В.* Учитель для одаренных // В кн. Психология одаренности детей и подростков / Под ред. Н. С. Лейтеса. — М., 1996. — С. 208.
24. *Посталюк Н. Ю.* Педагогика сотрудничества: путь к успеху. Учеб. пособие для слушателей факул. повыш. квалиф. преподават. вузов. — Казань: Изд-во Казан. унта, 1992.
25. Професійна етика вчителя: час і вимоги / За загальною редакцією Б. М. Жебровського. — К., 2000.
26. *Синиця І. О.* Педагогічний такт і майстерність учителя. — К.: Рад. шк., 1981.
27. Сходінками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі. Автори-упорядники: Лесіна О.В., Телячук В.П.-Х.: Вид.група «Основа»: «Тріада +», 2007.-112с.
28. *Туріщева Л. В.* Психологія управління / Туріщева Л. В. Психологічний портрет учителя / Мушинський В. П. — Х.: Вид. група «Основа», 2005. — С 14—15.
29. Туріщева Л.В. Психокорекційні ігри в роботі педагога. -Х.: Вид. група «Основа», 2007. -160с.
30. *Чернявская В. С.* Развитие педагогической толерантности. Пособие для психологов и педагогов. - М.: АПК и ПРО, 2002.

31. *Шендрик И. Г.* Самореализация личности в контексте проектирования образования // Педагогика. — 2004. — № 4. — С. 38-42.
32. *Ясвин В. Д.* Образовательная среда: от моделирования к проектированию. — М.: Смысл, 2001. — 365 с.

Додаток №1

Анкета для батьків. Можливості вашої дитини.

Ця анкета - свого роду опорна, схема для спостереження за вашою дитиною. Запропоновані характеристики інтересів можуть допомогти вам в аналізі її поведінки, розумового або фізичного розвитку. Звичайно, анкета не охоплює всіх проявів обдарованої дитини. Якщо вам буде потрібно, додайте власні характеристики її інтересів до перерахованих в анкеті інтересів та інших здібностей. Структура здібностей вашої дитини представляє також дослідницький інтерес. Вам і дитині, напевно, цікаво знати, як одні здібності пов'язані з іншими. Відомі випадки, коли в обдарованої дитини спостерігається "западання" якоїсь однієї здібності (наприклад, літературно обдарована дитина цілком не хоче мати справу з технікою). Буває і зворотня картина, коли результати значно вищі за середні за всіма пунктами. Така картина здібностей цілком природня.

Нижче подаються вісім галучей, у котрих людина може виявляти свої таланти, і наведені їхні характеристики. Дайте оцінку в балах (за п'ятибальною системою) кожній із зазначених характеристик. Якщо якась характеристика властива вашій дитині

в найвищому ступені, ставте 5 балів, у ступені, вищому за середній, - 4 і так далі. Оцінка 2 бали " - найнижча. Підсумуйте бали за всіма характеристиками у кожній із восьми "галузей" таланту. Загальну кількість набраних балів в одній галузі (наприклад, "інтелектуальні здібності") розділіть на кількість питань (у цій галузі їх 12) і "отримане число запишіть 'у зошит. Усереднені результати порівняйте між собою.

Інтелектуальні здібності

1.Ваша дитина набуває нових знань дуже швидко й усі схоплює легко.

2.Має почуття "здорового глузду" і використовує знання в практичних, повсякденних ситуаціях.

3.Добре міркує. Ясно мислить, не плутається в думках. Добре схоплює зв'язок між однією подією й іншою, між причиною і наслідком. Добре розуміє недоговорене, здогадується про те, що часто прямо не висловлюється дорослими. Схоплює причини вчинків інших людей, мотиви їхнього поведінки.

4.Швидко запам'ятовує почуте або прочитане без спеціального заучування, не витрачає багато часу на повторення того, що потрібно запам'ятати.

5.Знає багато чого про такі події і проблеми, про які її однолітки не знають і не здогадуються.

Багатий словниковий запас, легко користується новими словами, легко висловлює свою думку.

Любить читати книга, що звичайно читають діти, старші на рік-два.

Вирішує складні задачі, що вимагають розумового зусилля.

Задає дорослим дуже багато питань. Має різноманітні інтереси.

10.Обганяє своїх однолітків по навчанню на рік-два. Часто нудьгує на уроках через те, що

навчальний матеріал йому (їй) уже добре знайомий із книг, журналів, розповідей дорослих. Оригінально мислить і пропонує несподівані оригінальні відповіді, рішення. Дуже сприйнятлива, спостережлива, швидко реагує на все нове і несподіване.

Художні здібності

Малюнки і картини відрізняються розмаїтістю сюжетів.

Серйозно ставиться до творів мистецтва. Стає вдумливою і дуже серйозною, коли бачить гарну картину, чує музику, бачить незвичайну скульптуру, красиво і художньо виконану річ.

Оригінальна у виборі сюжету (у малюнку, творі, описі якоїсь події), складає оригінальні композиції (із квітів, малюнків, каменів, марок, листівок тощо)

Завжди готова використовувати якийсь новий матеріал для виготовлення іграшки, картини, малюнка, композиції, у спорудженні дитячих будиночків на ігровому майданчику, у роботі з ножицями, клеєм.

Коли має вільний час, охоче малює, ліпить, створює композиції, що мають художнє призначення (прикраса для будинку, одягу тощо). Створює малюнок або ліплення для того, щоб висловити свої почуття і настрій.

Цікавиться творами мистецтва, створеними іншими людьми. Може дати свою власну оцінку і намагається відтворити те, що їй сподобалося у малюнку або створеній речі, скульптурі.

Любить працювати з клеєм, пластиліном, глиною для того, щоб зображувати події або речі в трьох вимірах і просторово.

Музичний талант

Відгукується дуже швидко і легко на ритм і мелодію.

Добре співає.

3. У гру на інструменті, у пісню або танець вкладає багато енергії і почуттів.

Любить музичні записи, прагне піти на концерт або туди, де можна слухати музику.

Любить співати разом з іншими, робить це злагоджено і добре.

У співі або музиці виражає свої почуття, стан.

7. Складає оригінальні, свої власні мелодії.

8. Добре грає на якомусь інструменті.

Здібності до занять науковою працею

1. Виражає думки ясно і точно (усно і письмово).

2. Читає книги, статті, науково-популярні видання з випередженням своїх однолітків.

Має вищу за середню спроможність у розумінні абстрактних понять, у встановленні узагальнень.

Гарна "моторна" координація, особливо між зоровим сприйняттям і рукою (добре фіксує те, що бачить, і чітко записує те, що чує).

Після уроків любить чигати науково-популярну літературу. Це їй приносить більше задоволення, ніж читання художньої літератури.

Не сумує, якщо її проект або новий задум не підтриманий учителем або батьками або якщо її "експеримент" не здійснився. * г

Намагається з'ясувати причини і зміст подій.

Приділяє багато часу створенню власних "проектів" (конструюванню радіоприймача, побудові телескопа, літального апарата, збиранню колекції тощо).

Любить обговорювати наукові події, винаходи,

часто замислюється про це.

Літературне обдарування

Може легко "побудувати" розповідь, починаючи від зав'язки сюжету і кінчаючи вирішенням якогось конфлікту.

Придумує щось нове і незвичайне, коли розповідає про щось уже знайоме і відоме усім. Дотримується тільки необхідних деталей у розповідях про події, усе несуттєве відкидає, залишає головне, найбільш характерне.

Розповідаючи про щось, уміє добре дотримуватися обраного сюжету, не втрачаючи основної думки.

Вибирає у своїх розповідях такі слова, що добре передають емоційні стани героїв, їхні переживання і почуття.

Вміє ввести в розповідь такі деталі, що важливі для розуміння події, про яку мова йде (чого, звичайно, не вміють робити її однолітки), і в той же час не втрачає основної сюжетної лінії.

Любить писати розповіді або вірші.

Зображує в розповідях своїх героїв дуже живими, передає їхні почуття і настрої, характер героїв.

Артистичний талант

Легко входить у роль Іншого персонажа, людини. Цікавиться акторською грою.

Змінює тональність і вираження голосу, коли зображує іншу людину.

Розуміє і зображує конфліктну ситуацію, коли має можливість розіграти: якусь драматичну сценку.

Передає почуття через міміку, жести, рухи.

Прагне викликати емоційні реакції в інших

людей, коли про щось із захопленням розповідає.
З великою легкістю драматизує, передає почуття й емоційні переживання.

8. Пластична і відкрита для всього нового, "не зациклюється" на старому. Не любить уже випробуваних варіантів, завжди перевіряє виниклу ідею і тільки після "експериментальної" перевірки може від неї відмовитися

Технічні здібності

Добре виконує всякі завдання з ручної праці.

Цікавиться механізмами і машинами.

У світ її захоплень входить конструювання машин, приладів, моделей потягів, літаків, радіоприймачів.

Може легко лагодити зіпсовані прилади, використовувати старі деталі для створення нових виробів, іграшок.

Розуміє причини "капризів" механізмів, любить загадкові помилки.

Любить малювати креслення механізмів.

Читає журнали і статті про створення нових приладів і машин.

Здібності до спортивної діяльності.

Енергійна і справляє враження дитини, якій необхідно багато фізичних рухів, щоб відчувати себе щасливою

Любить брати участь у спортивних і фах і змаганнях.

Постійно займається якимось видом спортивної гри (виграє в якій-небудь спортивній грі).

Бігає швидше за всіх у дитячому садку, у класі.

Краще за інших фізично координована у рухах, рухається легко і граційно.

Любить ходити в походи, грати на відкритих

спортивних майданчиках.

Віддає перевагу проведенню вільного часу в рухливих іграх (гра в хокей, баскетбол, футбол тощо).

Виділіть 3-4 найвищих показники і, орієнтуючись на них, намагайтесь створювати умови для розвитку помічених здібностей вашої дитини (купля книг, необхідного технічного або спортивного інвентаря, дотримання режиму, організація занять у секціях, гуртках, студіях тощо): Знайдені параметри здібностей вашої дитини можуть також бути корисними й у тому випадку, якщо ваша дівчинка (хлопчик) має схильність до нових, оригінальних ідей, але соромиться цю здатність демонструвати і намагається її не виявляти. Ви можете підбадьорити дитину, сказавши, наприклад, "Молодець, ти вмієш творчо мислити!".

Додаток № 2.

Анкета для батьків «Можливості вашої дитини»

Клас _____

[illegible]

